BÀI TẬP HOÁN VỊ- CHỈNH HỢP -TỔ HỢP

(Có hướng dẫn)

Bài 1. Cần xếp 3 nam và 2 nữ vào 1 hàng ghế có 7 chỗ ngồi sao cho 3 nam ngồi kề nhau và 2 nữ ngồi kề nhau. Hỏi có bao nhiêu cách.

Bài 2. Xét đa giác đều có n cạnh, biết số đường chéo gấp đôi số cạnh. Tính số cạnh của đa giác đều đó.

Bài 3. Tính số các số tự nhiên đôi một khác nhau có 6 chữ số tạo thành từ các chữ số 0, 1, 2, 3, 4, 5 sao cho 2 chữ số 3 và 4 đứng cạnh nhau.

Bài 4. Tính số các số tự nhiên có 4 chữ số đôi một khác nhau được thành lập từ 0, 1, 2, 3, 4, 5 sao cho trong mỗi số đó đều có mặt ít nhất chữ số 1 hoặc 2.

Bài 5. Hai nhóm người cần mua nền nhà, nhóm thứ nhất có 2 người và họ muốn mua 2 nền kề nhau, nhóm thứ hai có 3 người và họ muốn mua 3 nền kề nhau. Họ tìm được một lô đất chia thành 7 nền đang rao bán (các nền như nhau và chưa có người mua). Tính số cách chọn nền của mỗi người thỏa yêu cầu trên.

Bài 6. Từ 4 chữ số 0, 1, 2, 3 lập thành các số tự nhiên có 3 chữ số phân biệt. Tính tổng các số được thành lập.

Bài 7. Tính số hình chữ nhật được tạo thành từ 4 trong 20 đỉnh của đa giác đều có 20 cạnh nội tiếp đường tròn tâm O.

Bài 8. Cho đa giác đều có 2n cạnh nội tiếp đường tròn tâm O. Biết số tam giác có các đỉnh là 3 trong 2n đỉnh của đa giác nhiều gấp 20 lần số hình chữ nhật có các đỉnh là 4 trong 2n đỉnh của đa giác. Tính số hình chữ nhật.

Bài 9. Đội tuyển học sinh giỏi của một trường gồm 18 em, trong đó có 7 em khối 12, 6 em khối 11 và 5 em khối 10. Tính số cách chọn 6 em trong đội đi dự trại hè sao cho mỗi khối có ít nhất 1 em được chọn.

Bài 10. Cho tập hợp X gồm 10 phần tử khác nhau. Tính số tập hợp con khác rỗng chứa một số chẵn các phần tử của X.

Bài 11. Một hộp đựng 15 viên bi khác nhau gồm 4 bi đỏ, 5 bi trắng và 6 bi vàng. Tính số cách chọn 4 viên bi từ hộp đó sao cho không có đủ 3 màu.

Bài 12. Giải vô địch bóng đá Quốc gia có 14 đội tham gia thi đấu vòng tròn 1 lượt, biết rằng trong 1 trận đấu: đội thắng được 3 điểm, hòa 1 điểm, thua 0 điểm và có 23 trận hòa. Tính số điểm trung bình của 1 trận trong toàn giải.

Bài 13. Tính số các số tự nhiên gồm 7 chữ số được chọn từ 1, 2, 3, 4, 5 sao cho chữ số 2 có mặt đúng 2 lần, chữ số 3 có mặt đúng 3 lần và các chữ số còn lại có mặt không quá 1 lần.

Bài 14. Tính số các số tự nhiên gồm 5 chữ số phân biệt và một trong 3 chữ số đầu tiên là 1 được thành lập từ các chữ số 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Bài 15. Từ một nhóm 30 học sinh gồm 15 học sinh khối A, 10 học sinh khối B và 5 học sinh khối C chọn ra 15 học sinh sao cho có ít nhất 5 học sinh khối A và có đúng 2 học sinh khối C. Tính số cách chọn.

Bài 16. Từ một nhóm 12 học sinh gồm 4 học sinh khối A, 4 học sinh khối B và 4 học sinh khối C chọn ra 5 học sinh sao cho mỗi khối có ít nhất 1 học sinh. Tính số cách chọn.

Bài 17. Tính số tập hợp con của X = {0; 1; 2; 3; 4; 5; 6} chứa 1 mà không chứa 0.

Bài 18. Đội thanh niên xung kích của một trường phổ thông có 12 học sinh gồm 5 học sinh lớp A, 4 học sinh lớp B và 3 học sinh lớp C. Tính số cách chọn 4 học sinh đi làm nhiệm vụ sao cho 4 học sinh này thuộc không quá 2 trong 3 lớp trên.

Bài 19. Từ các chữ số 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 lập thành số tự nhiên chẵn có 5 chữ số phân biệt nhỏ hơn 25000. Tính số các số lập được.

Bài 20. Tập hợp A gồm n phần tử ($n \geq 4$). Biết rằng số tập hợp con chứa 4 phần tử của A bằng 20 lần số tập hợp con chứa 2 phần tử của A, tìm số $k \in \ 1;\ 2;\ \ldots;\ n\ $ sao cho số tập hợp con chứa k phần tử của A là lớn nhất.

HƯỚNG DẪN GIẢI

Bài 1. Xét 3 loại ghế gồm 1 ghế có 3 chỗ, 1 ghế có 2 chỗ và 2 ghế có 1 chỗ ngồi.
+ Bước 1: do 2 ghế có 1 chỗ không phân biệt nên chọn 2 trong 4 vị trí để sắp ghế 2 và 3 chỗ ngồi có $A_4^2 = 12$ cách.
+ Bước 2: sắp 3 nam vào ghế 3 chỗ có 3! = 6 cách.
+ Bước 3: sắp 2 nữ vào ghế 2 chỗ có 2! = 2 cách.
Vậy có 12.6.2 = 144 cách sắp.

Bài 2. Chọn 2 trong n đỉnh của đa giác ta lập được 1 cạnh hoặc đường chéo.
Số cạnh và đường chéo là C_n^2. Suy ra số đường chéo là $C_n^2 - n$.

Ta có: $C_n^2 - n = 2n \Leftrightarrow \dfrac{n!}{2!(n-2)!} - n = 2n$

$$\Leftrightarrow n(n-1) = 6n \Leftrightarrow n = 7.$$

Vậy có 7 cạnh.

Bài 3. Xét số có 5 chữ số gồm 0, 1, 2, 5 và chữ số "kép" là (3, 4).
+ Loại 1: chữ số hàng trăm ngàn có thể là 0.
- Bước 1: sắp 5 chữ số vào 5 vị trí có 5! = 120 cách.
- Bước 2: với mỗi cách sắp chữ số kép có 2 hoán vị chữ số 3 và 4.
Suy ra có 120.2 = 240 số.
+ Loại 2: chữ số hàng trăm ngàn là 0.
- Bước 1: sắp 4 chữ số vào 4 vị trí còn lại có 4! = 24 cách.
- Bước 2: với mỗi cách sắp chữ số kép có 2 hoán vị chữ số 3 và 4.
Suy ra có 24.2 = 48 số.
Vậy có 240 – 48 = 192 số.

Bài 4.
+ Loại 1: chữ số a_1 có thể là 0.

Sắp 4 trong 6 chữ số vào 4 vị trí có $A_6^4 = 360$ cách. Sắp 4 chữ số 0, 3, 4, 5 vào 4 vị trí có 4! = 24 cách. Suy ra có 360 – 24 = 336 số.
+ Loại 2: chữ số a_1 là 0 (vị trí a_1 đã có chữ số 0).
Sắp 3 trong 5 chữ số vào 3 vị trí có $A_5^3 = 60$ cách. Sắp 3 chữ số 3, 4, 5 vào 3 vị trí có 3! = 6 cách. Suy ra có 60 – 6 = 54 số.
Vậy có 336 – 54 = 282 số.

Cách khác:
+ Loại 1: Số tự nhiên có 4 chữ số tùy ý.
- Bước 1: Chọn 1 trong 5 chữ số khác 0 sắp vào a_1 có 5 cách.
- Bước 2: Chọn 3 trong 5 chữ số khác a_1 sắp vào 3 vị trí còn lại có $A_5^3 = 60$ cách.
Suy ra có 5.60 = 300 số.
+ Loại 2: Số tự nhiên có 4 chữ số gồm 0, 3, 4, 5 (không có 1 và 2).
- Bước 1: Chọn 1 trong 3 chữ số khác 0 sắp vào a_1 có 3 cách.
- Bước 2: Sắp 3 chữ số còn lại vào 3 vị trí 3! = 6 cách.
Suy ra có 3.6 = 18 số.
Vậy có 300 – 18 = 282 số.

Bài 5.
Xem lô đất có 4 vị trí gồm 2 vị trí 1 nền, 1 vị trí 2 nền và 1 vị trí 3 nền.
+ Bước 1: nhóm thứ nhất chọn 1 vị trí cho 2 nền có 4 cách và mỗi cách có 2! = 2 cách chọn nền cho mỗi người. Suy ra có 4.2 = 8 cách chọn nền.
+ Bước 2: nhóm thứ hai chọn 1 trong 3 vị trí còn lại cho 3 nền có 3 cách và mỗi cách có 3! = 6 cách chọn nền cho mỗi người. Suy ra có 3.6 = 18 cách chọn nền.
Vậy có 8.18 = 144 cách chọn nền cho mỗi người.

Bài 6.
+ Xét số A có 3 chữ số phân biệt và chữ số hàng trăm có thể là 0.
Từ $A_4^3 = 24$ số A ta lập được 12 cặp số có tổng là 333. Ví dụ 012 + 321 = 333.
Suy ra tổng các số A là 12.333 = 3996.
+ Xét số B có 3 chữ số phân biệt và chữ số hàng trăm là 0.
Từ $A_3^2 = 6$ số B ta lập được 3 cặp số có tổng là 44. Ví dụ 032 + 012 = 44.
Suy ra tổng các số B là 3.44 = 132.
Vậy tổng các số thỏa yêu cầu là 3996 – 132 = 3864.

Cách khác:
+ Xét số A có 3 chữ số phân biệt và chữ số hàng trăm có thể là 0.
- Số các số A là $A_4^3 = 24$ số. Số lần các chữ số có mặt ở hàng trăm, hàng chục và đơn vị là như nhau và bằng 24 : 4 = 6 lần.
- Tổng các chữ số hàng trăm (hàng chục, đơn vị) của 24 số là:

$$6.(0 + 1 + 2 + 3) = 36.$$

Suy ra tổng các số A là 36.(100 + 10 + 1) = 3996.
+ Xét số B có 3 chữ số phân biệt và chữ số hàng trăm là 0.
- Số các số B là $A_3^2 = 6$ số. Số lần các chữ số 1, 2, 3 có mặt ở hàng chục và đơn vị là như nhau và bằng 6 : 3 = 2 lần.
- Tổng các chữ số hàng chục (đơn vị) của 6 số là 2.(1 + 2 + 3) = 12.
Suy ra tổng các số B là 12.(10 + 1) = 132.
Vậy tổng các số thỏa yêu cầu là 3996 – 132 = 3864.

Bài 7.

Nhận thấy các hình chữ nhật được tạo thành có 2 đường chéo là đường kính của đường tròn. Vẽ đường thẳng d qua tâm O và không qua đỉnh của đa giác đều thì d chia đa giác thành 2 phần, mỗi phần có 10 đỉnh. Suy ra số đường chéo của đa giác đi qua tâm O là 10. Chọn 2 trong 10 đường chéo thì lập được 1 hình chữ nhật.

Vậy có $C_{10}^2 = 45$ hình chữ nhật.

Bài 8.

+ Lý luận tương tự câu 65 ta có C_n^2 hình chữ nhật.

+ Số tam giác tạo thành từ 3 trong 2n đỉnh của đa giác là C_{2n}^3.

+ Từ giả thiết ta có: $C_{2n}^3 = 20C_n^2 \Leftrightarrow \dfrac{(2n)!}{3!\,(2n-3)!} = 20\dfrac{n!}{2!\,(n-2)!}$

$$\Leftrightarrow \frac{2n(2n-1)(2n-2)}{6} = 20\frac{n(n-1)}{2} \Leftrightarrow n = 8.$$

Vậy có $C_8^2 = 28$ hình chữ nhật.

Bài 9.

Cách giải sai:

+ Chọn tùy ý 6 em trong đội có $C_{18}^6 = 18564$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 12 hoặc khối 11 có $C_{13}^6 = 1716$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 12 hoặc khối 10 có $C_{12}^6 = 924$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 11 hoặc khối 10 có $C_{11}^6 = 462$ cách.

Vậy có 18564 – 1716 – 924 – 462 = 15462 cách chọn!

Sai ở chỗ lớp 12 và lớp 11 ta đã tính lặp lại.

Cách giải đúng:

+ Chọn tùy ý 6 em trong đội có $C_{18}^6 = 18564$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 12 hoặc khối 11 có $C_{13}^6 = 1716$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 12 và khối 10 có $C_{12}^6 - C_7^6 = 917$ cách.

+ Chọn 6 em trong đội thuộc khối 11 và khối 10 có $C_{11}^6 - C_6^6 = 461$ cách.

Vậy có 18564 – 1716 – 917 – 461 = 15454 cách chọn.

Bài 10.

+ Số tập hợp con chứa 2 phần tử của X là $C_{10}^2 = 45$.

+ Số tập hợp con chứa 4 phần tử của X là $C_{10}^4 = 210$.

+ Số tập hợp con chứa 6 phần tử của X là $C_{10}^6 = 210$.

+ Số tập hợp con chứa 8 phần tử của X là $C_{10}^8 = 45$.

+ Số tập hợp con chứa 10 phần tử của X là 1.

Vậy có 45 + 210 + 210 + 45 + 1 = 511 tập hợp.

Bài 11.

+ Trường hợp 1: chọn 4 bi đỏ hoặc trắng có $C_9^4 = 126$ cách.

+ Trường hợp 2: chọn 4 bi đỏ và vàng hoặc 4 bi vàng có $C_{10}^4 - C_4^4 = 209$ cách.

+ Trường hợp 3: chọn 4 bi trắng và vàng có $C_{11}^4 - \ C_5^4 + C_6^4 \ = 310$ cách.

Vậy có 126 + 209 + 310 = 645 cách.

Cách khác:

+ Loại 1: chọn tùy ý 4 trong 15 viên bi có $C_{15}^4 = 1365$ cách.
+ Loại 2: chọn đủ cả 3 màu có 720 cách gồm các trường hợp sau:
- Chọn 2 bi đỏ, 1 bi trắng và 1 bi vàng có 180 cách.
- Chọn 1 bi đỏ, 2 bi trắng và 1 bi vàng có 240 cách.
- Chọn 1 bi đỏ, 1 bi trắng và 2 bi vàng có 300 cách.

Vậy có 1365 – 720 = 645 cách.

Bài 12.

+ Do thi đấu vòng tròn 1 lượt nên 2 đội bất kỳ chỉ đấu với nhau đúng 1 trận.

Số trận đấu của giải là $C_{14}^2 = 91$.

+ Tổng số điểm của 2 đội trong 1 trận hòa là 2 nên tổng số điểm của 23 trận hòa là 2.23 = 46.
+ Tổng số điểm của 2 đội trong 1 trận không hòa là 3 nên tổng số điểm của 68 trận không hòa là 3.68 = 204.

Vậy số điểm trung bình của 1 trận là $\dfrac{46+204}{91} = \dfrac{250}{91}$ điểm.

Bài 13.

Xem số có 7 chữ số như 7 vị trí thẳng hàng.

+ Bước 1: chọn 2 trong 7 vị trí để sắp 2 chữ số 2 (không hoán vị) có $C_7^2 = 21$ cách.

+ Bước 2: chọn 3 trong 5 vị trí còn lại để sắp 3 chữ số 3 (không hoán vị) có $C_5^3 = 10$ cách.

+ Bước 3: chọn 2 trong 3 chữ số 1, 4, 5 để sắp vào 2 vị trí còn lại (có hoán vị) có $A_3^2 = 6$ cách.

Vậy có 21.10.6 = 1260 số.

Bài 14.

+ Loại 1: chữ số a_1 có thể là 0.
- Bước 1: chọn 1 trong 3 vị trí đầu để sắp chữ số 1 có 3 cách.
- Bước 2: chọn 4 trong 7 chữ số (trừ chữ số 1) để sắp vào các vị trí còn lại có $A_7^4 = 840$ cách. Suy ra có 3.840 = 2520 số.

+ Loại 2: chữ số a_1 là 0.
- Bước 1: chọn 1 trong 2 vị trí thứ 2 và 3 để sắp chữ số 1 có 2 cách.
- Bước 2: chọn 3 trong 6 chữ số (trừ 0 và 1) để sắp vào các vị trí còn lại có $A_6^3 = 120$ cách. Suy ra có 2.120 = 240 số.

Vậy có 2520 – 240 = 2280 số.

Bài 15.

+ Loại 1: Chọn 2 học sinh khối C, 13 học sinh khối B hoặc khối A có $C_5^2 C_{25}^{13}$ cách.

+ Loại 2: Chọn 2 học sinh khối C, 13 học sinh khối B và khối A không thỏa yêu cầu.

- Trường hợp 1: Chọn 2 học sinh khối C, 10 học sinh khối B và 3 học sinh khối A có $C_5^2 C_{10}^{10} C_{15}^3$ cách.

- Trường hợp 2: Chọn 2 học sinh khối C, 9 học sinh khối B và 4 học sinh khối A có $C_5^2 C_{10}^9 C_{15}^4$ cách.

Vậy có $C_5^2 \ \ C_{25}^{13} - C_{10}^{10} C_{15}^3 - C_{10}^9 C_{15}^4 \ \ = 51861950$ cách.

Bài 16.

+ Trường hợp 1: 1 khối có 3 học sinh và 2 khối còn lại mỗi khối có 1 học sinh.
- Bước 1: chọn 1 khối có 3 học sinh có 3 cách.
- Bước 2: trong khối đã chọn ta chọn 3 học sinh có $C_4^3 = 4$ cách.
- Bước 3: 2 khối còn lại mỗi khối có 4 cách chọn.

Suy ra có 3.4.4.4 = 192 cách.

+ Trường hợp 2: 2 khối có 2 học sinh và khối còn lại có 1 học sinh.
- Bước 1: chọn 2 khối có 2 học sinh có $C_3^2 = 3$ cách.
- Bước 2: trong 2 khối đã chọn ta chọn 2 học sinh có $C_4^2 = 6$ cách.
- Bước 3: khối còn lại có 4 cách chọn.

Suy ra có 3.6.6.4 = 432 cách.
Vậy có 192 + 432 = 624 cách.

Cách khác:

+ Chọn 5 học sinh tùy ý có $C_{12}^5 = 792$ cách.

+ Chọn 5 học sinh khối A và B (tương tự khối A và C, B và C) có $C_8^5 = 56$ cách.

Vậy có 792 – 3.56 = 624 cách.

Bài 17.

+ Số tập hợp con không chứa phần tử nào của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^0.

+ Số tập hợp con chứa 1 phần tử của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^1.

+ Số tập hợp con chứa 2 phần tử của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^2.

+ Số tập hợp con chứa 3 phần tử của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^3.

+ Số tập hợp con chứa 4 phần tử của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^4.

+ Số tập hợp con chứa 5 phần tử của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là C_5^5.

Suy ra số tập hợp con của $X \setminus \{0;\ 1\}$ là $C_5^0 + C_5^1 + C_5^2 + C_5^3 + C_5^4 + C_5^5 = 32$. Ta hợp các tập hợp con này với {1} thì được 32 tập hợp thỏa bài toán.

Bài 18.

Cách giải sai:

+ Trường hợp 1: chọn 4 học sinh lớp A hoặc lớp B có C_9^4 cách.

+ Trường hợp 2: chọn 4 học sinh lớp A hoặc lớp C có C_8^4 cách.

+ Trường hợp 3: chọn 4 học sinh lớp B hoặc lớp C có C_7^4 cách.

Vậy có $C_9^4 + C_8^4 + C_7^4 = 231$ cách!

Sai do ta đã tính lặp lại trường hợp chỉ chọn 4 học sinh lớp A và trường hợp chỉ chọn 4 học sinh lớp B.

Cách giải sai khác:

+ Loại 1: chọn tùy ý 4 trong 12 học sinh có $C_{12}^4 = 495$ cách.

+ Loại 2: chọn 4 học sinh có mặt cả 3 lớp.
- Bước 1: chọn 1 học sinh lớp A, 1 học sinh lớp B và 1 học sinh lớp C có:

5.4.3 = 60 cách.
- Bước 2: chọn 1 học sinh trong 9 học sinh còn lại của 3 lớp có 9 cách.

Suy ra có 9.60 = 540 cách chọn loại 2 (lớn hơn số cách chọn loại 1!).

Sai là do khi thực hiện bước 1 và bước 2, vô tình ta đã tạo ra thứ tự trong cách chọn. Có nghĩa là từ tổ hợp chuyển sang chỉnh hợp!

Cách giải đúng:

+ Loại 1: chọn tùy ý 4 trong 12 học sinh có $C_{12}^4 = 495$ cách.

+ Loại 2: chọn 4 học sinh có mặt cả 3 lớp, ta có 3 trường hợp sau:

- Chọn 2 học sinh lớp A, 1 học sinh lớp B và 1 học sinh lớp C có $C_5^2.4.3 = 120$ cách.

- Chọn 1 học sinh lớp A, 2 học sinh lớp B và 1 học sinh lớp C có $5.C_4^2.3 = 90$ cách.

- Chọn 1 học sinh lớp A, 1 học sinh lớp B và 2 học sinh lớp C có $5.4.C_3^2 = 60$ cách.

Vậy có 495 – (120 + 90 + 60) = 225 cách.

Bài 19.

Gọi số cần lập là $A = \overline{a_1a_2a_3a_4a_5}$ với $1 \le a_1 \le 2$.

+ Trường hợp 1: $a_1 = 1$.

Có 4 cách chọn a_5 và A_5^3 cách chọn các chữ số còn lại nên có $4.A_5^3 = 240$ số.

+ Trường hợp 2: $a_1 = 2$, a_2 lẻ.

Có 2 cách chọn a_2, 3 cách chọn a_5 và A_4^2 cách chọn các chữ số còn lại nên có $2.3.A_4^2 = 72$ số.

+ Trường hợp 3: $a_1 = 2$, a_2 chẵn.

Có 2 cách chọn a_2, 2 cách chọn a_5 và A_4^2 cách chọn các chữ số còn lại nên có $2.2.A_4^2 = 48$ số.

Vậy có 240 + 72 + 48 = 360 số.

Bài 20.

Số tập hợp con chứa k phần tử của A là C_n^k. Ta có:

$$C_n^4 = 20C_n^2 \Leftrightarrow \frac{n!}{4!(n-4)!} = 20\frac{n!}{2!(n-2)!}$$

$$\Leftrightarrow (n-2)(n-3) = 240 \Leftrightarrow n = 18$$

$$\Rightarrow \begin{cases} C_{18}^k \ge C_{18}^{k-1} \\ C_{18}^k \ge C_{18}^{k+1} \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \dfrac{18!}{k!(18-k)!} \ge \dfrac{18!}{(k-1)!(19-k)!} \\ \dfrac{18!}{k!(18-k)!} \ge \dfrac{18!}{(k+1)!(17-k)!} \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 19-k \ge k \\ k+1 \ge 18-k \end{cases} \Leftrightarrow \frac{17}{2} \le k \le \frac{19}{2}.$$

Vậy k = 9.